

AANVULLEND ONDERZOEK STEENUIL EN
KERKUIJL

GROENE AKKERS

TE HEDEL

Ecologie

Rapportage aanvullend onderzoek steenuil en kerkuil

Groene Akkers te Hedel

Opdrachtgever	BRO Boxtel Postbus 4 5280 AA Boxtel
Rapportnummer	9235.001
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	13 mei 2019
Vestiging	Brabant Heinz Moormannstraat 1b 5831 AS Boxmeer 0485 - 581818 boxmeer@econsultancy.nl
Opsteller	ing. R.J. Stoffer
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	ing. M.H.M. Gijsbers
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek. Het onderzoek betreft echter een momentopname en geeft een inschatting van de aanwezigheid van beschermde soorten op de onderzoekslocatie. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is nooit met zekerheid uit te sluiten. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
	2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	2
3	ONDERZOEKSMETHODIEK	4
4	ONDERZOEKSRESULTATEN	5
	4.1 Steenuil	5
	4.2 Kerkuil	7
5	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	8
6	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	9

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van BRO Boxtel opdracht gekregen voor het uitvoeren van een aanvullend ecologisch onderzoek aan de Groene Akkers te Hedel.

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en ontwikkeling van een woonwijk.

Het onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna en aanvullende onderzoeken die BRO in 2018 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 211x08422).

Uit de quickscan blijkt dat, om de effecten van de ingreep volledig te kunnen toetsen aan de Wet natuurbescherming er op sommige punten meer informatie is benodigd. BRO heeft een aantal van de aanvullende onderzoeken reeds uitgevoerd. Econsultancy heeft de aanvullende onderzoeken naar steenuil en kerkuil uitgevoerd.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie betreft de Groene Akkers, aan de rand van Hedel. Het plangebied wordt omkaderd door de Uithovensestraat, Baronieweg, Middelingenseweg en Prins Willem Alexanderstraat. In figuur 1 is de ligging van het plangebied weergegeven.

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 45 A (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 145.735$, $Y = 417.707$.

Figuur 1. Huidig plangebied en directe omgeving.

Het plangebied bestaat momenteel uit vier leegstaande woningen met hierbij loodsen, stallen en een betonnen mestlo aan de Uithovensestraat, meerdere akkers en weilanden die achter deze woningen gelegen zijn en een voetbalveldje omkaderd door een bomenrij.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

Op het terrein worden 99 woningen gerealiseerd. De aanwezige gebouwen worden gesloopt en een deel van de bomen wordt gekapt. Figuur 2 illustreert de gewenste toekomstige situatie.

Figuur 2. Toekomstige situatie plangebied (bron: Ecologisch vervolgonderzoek Groene akkers te Hedel, 2018).

3 ONDERZOEKSMETHODIEK

Voor het onderzoek naar steenuil zijn in de periode half februari tot half april een drietal avondbezoeken uitgevoerd. Hierbij is gebruik gemaakt van geluidsnabootsing. De inventarisatiemethode is overeenkomstig met de methode die opgesteld is door Steenuilenoverleg Nederland STONE (Bloem et al. 2001). Tijdens dit onderzoek werd tevens de directie omgeving geïnspecteerd waarbij eventueel aanwezige steenuilterritoria in kaart zijn gebracht.

Ten aanzien van zowel de steenuil als de kerkuil was het niet mogelijk om een in pandige inspectie uit te voeren in de aanwezige bebouwing vanwege de slechte staat waarin sommige panden zich bevonden en de aanwezigheid van asbest in deze panden. Voor het onderzoek naar kerkuil is gelet op activiteit van de kerkuil middels drie veldbezoeken tussen begin februari en half april. De inventarisaties hebben plaatsgevonden tijdens goede weersomstandigheden gedurende de avond- en nachturen. Hierbij is met name gelet op roepende kerkuilen. De kerkuil reageert in tegenstelling tot de steenuil niet op het afspelen van de baltsroep op een geluidsrecorder. De onderzoeken naar de steenuil en de kerkuil zijn gecombineerd uitgevoerd.

Het onderzoek heeft plaatsgevonden binnen een range van circa 500 meter rondom de onderzoekslocatie.

4 ONDERZOEKSRESULTATEN

4.1 Steenuil

Omstandigheden

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van steenuilen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 5 °C. De windsnelheid lag beneden de 5 Bft. en er was geen sprake van neerslag.

Resultaten binnen de onderzoekslocatie

Binnen de onderzoekslocatie, en in de directe omgeving van de onderzoekslocatie, zijn op verschillende locaties, waar mogelijk nestlocaties van steenuilen aanwezig zijn, geluidsnabootsingen afgespeeld. Steenuilen gebruiken volgens Bloem et al. (2001) drie verschillende roepen: territoriumroep (wordt alleen geproduceerd door mannetjes, is maatgevend voor een territorium) en alarm- en overige roepen (wordt geproduceerd door zowel man als vrouw, geeft indicatie van aanwezigheid van steenuilen maar niet van een broedterritorium). De maximum territoriumgrootte van steenuilen is onder andere afhankelijk van voedselaanbod, maar varieert meestal rond een straal van 200 meter (is een gebied van 12,5 ha) rondom de nestlocatie. In gebieden met minder voedselaanbod kan de territoriumgrootte oplopen tot 300 meter (is een gebied van 28 ha) rondom de nestlocatie (zie tabel I). Omdat steenuilen binnen 300 meter van de onderzoekslocatie een effect van de toekomstige plannen kunnen ondervinden, is dit gebied het meest intensief geïnventariseerd. Op basis van ervaring en de sterkte van de speaker, valt te verwachten dat eventueel aanwezige steenuilen binnen een straal van minimaal 200 meter van elk telpunt, de geluidsnabootsing kunnen horen. Aangezien er veel verkeerslawaai in de nabijheid van de onderzoekslocatie aanwezig was gedurende het onderzoek is een straal van 150 meter aangehouden vanaf elk telpunt. De onderzoeksinspanning en alle resultaten zijn weergegeven in figuur 3.

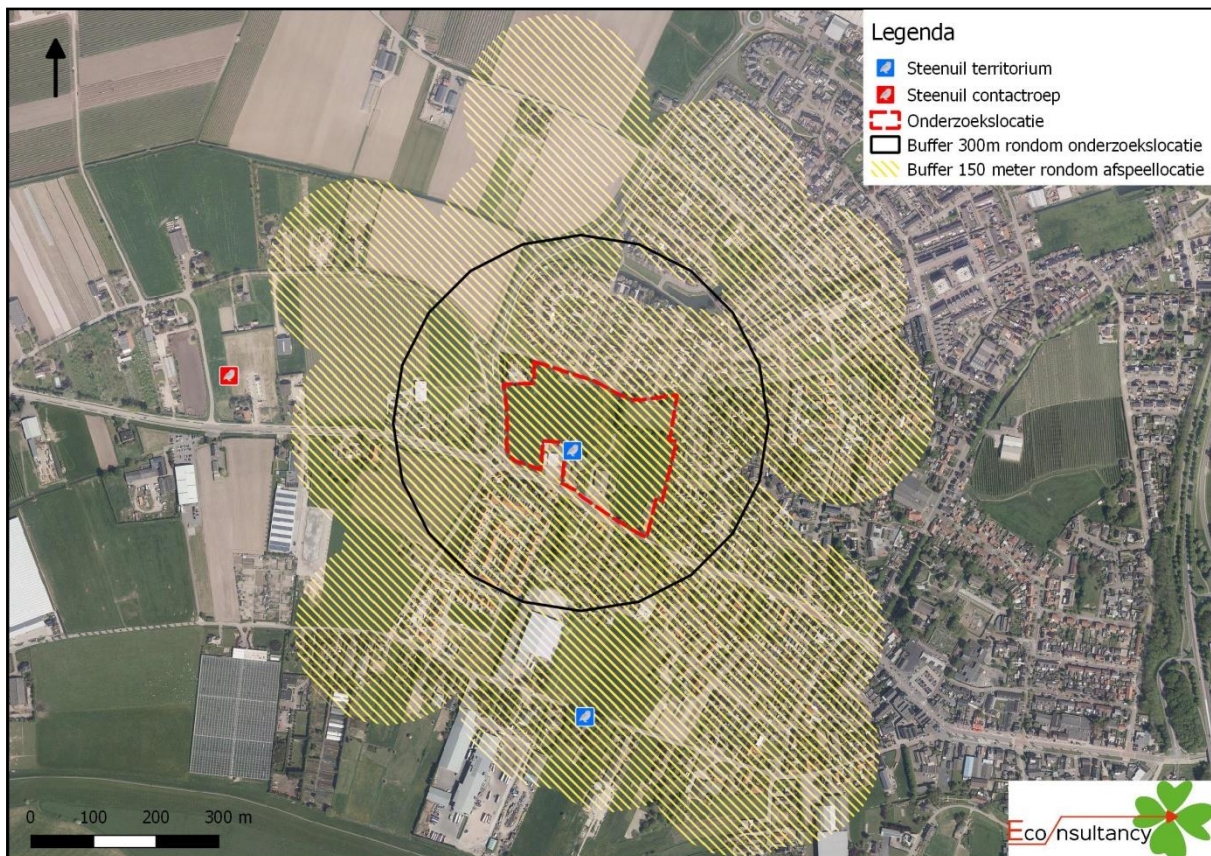
Tabel I. Literatuurwaarden homeranges (HR) steenuilen: uit wetenschappelijk onderzoek naar het terreingebruik van steenuilen komt een variatie van territoriumgroottes naar voren, waarbij de het grootste territorium ongeveer 28 ha betrof.

Aantal steenuilen	Gem. HR variatie	Gem. HR	Locatie	Bron
19	1,6 - 28,1 ha		Nederrijng gebied, Duitsland	Fink, 1989
11	9,0 - 27,5 ha		Oost-Polen	Grzywaczewski, 2009
8*	3,8 – 11,5 ha	15.1 ± 2,46 ha	Noord-Spanje	Zuberogoitia <i>et al.</i> , 2007
7	3,7 – 14,6 ha		Achterhoek, Nederland	Bremer, van den <i>et al.</i> 2009

* hierbij is één vrouwelijk exemplaar met een uitzonderlijk groot territorium buiten beschouwing gelaten

Tijdens de diverse veldbezoeken is binnen de onderzoekslocatie op één locatie zowel een contact als een territoriumroep van een steenuil waargenomen, namelijk in de nabijheid van de bebouwing nabij Uithovensestraat 48 (zie figuur 3). De aanwezige bebouwing op de onderzoekslocatie is vanwege de slechte staat waarin sommige panden zich bevonden en de aanwezigheid van asbest in deze panden niet inpandig geïnspecteerd, waardoor een exacte nestlocatie niet is aangetoond. Echter op basis van de waargenomen roepgeluiden kan redelijkerwijs worden aangenomen dat er een territorium van de steenuil aanwezig is op de onderzoekslocatie. Een inpandige inspectie is echter benodigd om een broedgeval van de steenuil te kunnen bevestigen. Het functionele leefgebied van de betreffende steenuil ligt tevens binnen de onderzoekslocatie.

Figuur 3. Onderzoekresultaten van het onderzoek naar steenuilterritoria binnen en buiten de onderzoekslocatie.

Resultaten buiten de onderzoekslocatie

Circa 500 meter ten zuiden van de onderzoekslocatie is een steenuil vliegend waargenomen langs de Akkerseweg (figuur 3). Tevens is tijdens de veldbezoeken vanuit deze locatie een territoriumroep van de steenuil waargenomen. Hiermee kan worden vastgesteld dat er een broedgeval aanwezig is. De betreffende steenuil heeft het territorium in optimaal geschikt habitat: begraasde weides, kleine landschapselementen en bosschages zijn allen aanwezig binnen een straal van 200 meter. De onderzoekslocatie zal daarom niet of nauwelijks onderdeel uitmaken van het betreffende steenuil territorium.

Ten westen van de onderzoekslocatie, op meer dan 500 meter afstand van de onderzoekslocatie, is eenmalig een contactroep van de steenuil waargenomen (figuur 3). Een aldaar aanwezig territorium valt echter buiten de invloedssfeer van de voorgenomen plannen en zal daarom niet verder worden opgenomen in deze rapportage.

4.2 Kerkuil

Omstandigheden

Het onderzoek naar de kerkuil heeft gecombineerd plaatsgevonden met het onderzoek naar steenuilen.

Resultaten binnen en buiten de onderzoekslocatie

Zowel binnen als buiten de onderzoekslocatie zijn geen roepende, ter plaatse aanwezige of overvliegende kerkuilen waargenomen. Daarnaast zijn binnen de onderzoekslocatie geen andere sporen (braakballen, krijtstrepen, veertjes) aangetroffen die kunnen duiden op het gebruik van kerkuilen. Ook zijn er volgens de NDFF de afgelopen 10 jaar geen waarnemingen bekend van kerkuilen in de nabije omgeving van de onderzoekslocatie. Ondanks dat de bebouwing niet inpandig zijn geïnspecteerd vanwege de slechte staat waarin sommige panden zich bevonden en de aanwezigheid van asbest kan een broedgeval van de kerkuil op deze locatie redelijkerwijs uitgesloten worden.

5 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

De steenuil valt onder het beschermingsregime van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Conform artikel 3.1 lid 2, is het verboden de voortplantings- en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen en de nesten mogen niet worden weggenomen. Artikel 3.1 lid 4 en 5 betreft het verbod op opzettelijk storen van vogels, tenzij het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding. Bovendien zijn nesten van steenuilen jaarrond beschermd (categorie 1).

Op de onderzoekslocatie is een steenuilterritorium vastgesteld. Als gevolg van de voorgenomen plannen zal dan ook een vaste rust- en verblijfplaats van de steenuil verloren gaan. De voorgenomen ingrepen kunnen een negatief effect hebben op de steenuil. Voor de voorgenomen ingreep zal een ontheffing, met de daarbij benodigde maatregelen voor steenuil, aangevraagd dienen te worden ten aanzien van de verboden als vermeldt in artikel 3.1, lid 2, 4 en 5. De functionaliteit van de nestplaats moet voor, tijdens en na uitvoer van de geplande activiteiten gegarandeerd kunnen worden door het treffen van mitigerende dan wel compenserende maatregelen. Bijvoorbeeld door de nesten actief te verplaatsen naar geschikte broedlocaties in de directe omgeving van de onderzoekslocatie, mits daar niet reeds een concurrerende steenuil aanwezig is. Anderzijds is het mogelijk om nieuwe foerageergebieden en nestlocaties te realiseren om het aantal territoria op lokaal niveau te kunnen blijven garanderen. Naar verwachting zal een combinatie van de bovenstaande maatregelen noodzakelijk zijn. De benodigde maatregelen dienen omschreven te worden in een activiteitenplan ten behoeve van een ontheffingsaanvraag.

6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van BRO Boxtel een aanvullend ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Groene Akkers te Hedel.

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en ontwikkeling van een woonwijk.

Het onderzoek wordt uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna en aanvullende onderzoeken die BRO in 2018 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 211x08422).

Voorgenomen ingreep

Op het terrein worden 99 woningen gerealiseerd. De aanwezige gebouwen worden gesloopt en een deel van de bomen wordt gekapt.

Conclusie

Op de onderzoekslocatie is een nestlocatie van de steenuil aanwezig met bijbehorend functioneel leefgebied. Voor deze soort dienen de benodigde maatregelen omschreven te worden in een activiteitenplan ten behoeve van een ontheffingsaanvraag op de Wet natuurbescherming (artikel 3.1 lid 2 en 4).

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kun oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

